

הלכות קידוש החודש פרק א

מצוות הלכות קידוש החודש

מצות עשה אחת, והיא לחשב ולידע ולקבוע באי זה יום הוא תחילת כל חודש וחודש מחדשי השנה.
וביאור מצוה זו בפרקים אלו.

ספר המצוות

הקנ"ג

היא שצונו לקדש חדשים ושנים, וזו היא "מצות קדוש החדש".
והוא אמרו יתעלה "החדש הזה לכם ראש חדשים" (שמות י"ב:ב').

בית דין

ובא הפירוש ש"עדות זו תהא מסורה לכם", כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי כשיראה כל איש ואיש גם כן הלבנה שיקבע היום ראש חדש, או ימנה ענין תוריי ויקבע ראש חדש, או יעיין איחור האביב וזולתו ממה שראוי להסתכל בו ויוסיף חדש, אבל מצוה זו לא יעשה אותה לעולם אלא בית דין הגדול לבד ובארץ ישראל לבד.

ולכן בטלה הראיה אצלנו היום בהעדר בית דין הגדול כמו שבטל הקרבת הקרבנות בהעדר המקדש.

ולזה כווננו וטענו המיניין הנקראים קראים, וזה שורש גם כן שלא יודו גם כן זולתי מכלל הרבנים והולכים עמהם באפלה בחשכה.

חשבון תלוי בארץ ישראל

ודע שחשבון זה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי חדשים והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בארץ ישראל לבד ובעת הצורך, ובהעדר החכמים מארץ ישראל אז אפשר לבית דין הסמוך בארץ ישראל שיעבר השנים ויקבע חדשים בחוצה לארץ כמו שעשה רבי עקיבא כמו שהתבאר בתלמוד ובזה קושי גדול וחזק.

והידוע תמיד שבית דין הגדול אמנם היה בארץ ישראל והם שיקבעו חדשים ויעברו שנים בפנים המקובלים אצלם ובקבוצם גם כן.

ובכאן שורש גדול, משרשי האמונה לא ידעהו ולא יתבונן במקומו אלא מי שדעתו עמוקה, וזה שהיותנו היום בחוצה לארץ מונים במלאכת העבור שבידינו ואומרים שזה היום ראש חדש וזה היום יום טוב, לא מפני חשבוננו נקבענו יום טוב בשום פנים אבל מפני שבית דין הגדול שבארץ ישראל כבר קבעוהו זה היום ראש חדש או יום טוב, ומפני אמרם שזה היום ראש חדש או יום טוב יהיה ר"ח או יו"ט, בין שהיתה פעולתם זאת בחשבון או בראיה, כמו שבא בפירוש אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם כו' אין לי מועדות אלא אלו, כלומר שיאמרו הם שהם מועדות אפילו אנוסין אפילו מוטעין אפילו שוגגין כמו שבאה הקבלה, ואנחנו אמנם נחשב היום שקבעו הם רוצה לומר

בני ארץ ישראל בו ראש חדש, כי במלאכה הזאת בעצמה מונין וקובעין לא בראיה ועל קביעותם נסמוך לא על חשבוננו, אבל חשבוננו הוא לגלויי מילתא בעלמא, והבן זה.

ואני אוסיף לך באור. אילו הנחנו דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל, חלילה לאל מעשות זאת כי הוא הבטיח שלא ימחה אותות האומה מכל וכל, ולא יהיה שם בית דין ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין שנסמך בארץ, הנה חשבוננו זה לא יועילנו כלום בשום פנים, לפי שאין לנו לחשב חדשים ולעבר שנים בחוצה לארץ אלא בתנאים הנזכרים כמו שביארנו כי **מציון תצא תורה**.

וכשיתבונן מי שיש לו שכל שלם לשונות התלמוד בכונה הזאת יתבאר. לו כל מה שאמרנוהו באור אין ספק בו.

מלאכת הידיעה

והנה באו רמזים בכתוב יורו על שרשי המלאכה שיסמכו בהם בידיעת ראשי חדשים ועבור שנים, מזה אמרו **"ושמרת את החקקה הזאת למועדה מימים ימימה"** (שמות י"ג), אמרו מלמד שאין מעברין את השנה אלא בפרק הסמוך למועד,

ואמרו מנין שאין מעברין ואין מקדשין את החדש אלא ביום תלמוד לומר **"מימים ימימה"** (שמות י"ג).

ואמרו חדשים אתה מחשב לשנים ואי אתה מחשב ימים לשנים. ואמנם הורה שהתוספת בזה אמנם יהיה חדש שלם, ואמרו **חדש ימים ימים** אתה מונה לחדש ואי אתה מונה שעות לחדש,

ואמרו **"שמור את חדש האביב"** (דברים ט"ז:א') הורה כי שנתנו ראוי שנשמור בה פרקי השנה, ולכן תהיה שמשית.

וכבר התבארו משפטי מצוה זו כלם בשלמות בפרק ראשון מסנהדרין
ובמסכת ראש השנה וברכות:

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קנג

כתב הרב והמצוה מאה וחמשים ושלוש היא שנצטוינו בחשבון חדשים ושנים
וזאת היא מצות קדוש החדש והוא אמרו יתעלה החדש הזה לכם ראש
חדשים ובא הפירוש עדותם תהא מסורה לכם.

וכבר כתבתי כי בעל ההלכות ישים קידוש החדש בראיה או בחשבון מצוה
אחת

וישים עבור השנה בתוספת חדש מצוה אחרת

והדין עמו והודעתי זה בעיקר הראשון .

=

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש א

אבל חשוב תקופות שמנה בעל ההלכות היא מצות עבור שנים על התקופה
דכתיב שמור את חדש האביב על פי מה שאמרו בגמר ר"ה כדחזית דמשכא
תקופת טבת עד שיתסר בניסן עברה לההיא שתא ולא תיחוש לה דכתיב
שמור את חדש האביב שמור אביב שלתקופה שיהיה בחדש ניסן ושנו
בסיפרי שמור את החדש שהוא סמוך לאביב מלמד שמעברין את השנה
שיהא אביב בזמנו יכול אם היתה חסירה ארבעה עשר יום או חמשה עשר
יום ת"ל חדש לא פחות ולא יתר יכול אם היתה חסירה ארבעים או חמשים
יום ת"ל חדש לא פחות ולא יותר וזו מ"ע היא כמו שאמרו חכמים השמר
דעשה עשה הוא.

והנה הרב עצמו מנה מצות קנ"ג לקדש חדשים ולחשב שנים וחדשים בבית דין בלבד שנ' החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. ואמנם הרב יחשוב כל תיקוני העיבור מ"ע אחת. אבל בעל ההלכות יעשה אותן שתים. מנה קביעות ראשי חדשים וחשוב תקופות כלומר עבור שנים. כי אצלו החדש הזה לכם מ"ע אחת להורות על קביעות החדש ושמור את חדש האביב או ושמרת את החקקה הזאת למועדה מימים ימימה שמורה על עבור השנים מ"ע אחרת.

ומצאתי לו ראיה מדבריהם ז"ל אמרו בסיפרי האזינו השמים דבר אחר שלא עשו מצות שניתנו להם מן השמים ואלו הן מצות שניתנו להם מן השמים עבור שנים וקביעות חדשים שנ' והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים ותשמע הארץ שלא עשו מצות שניתנו להם מן הארץ ואלו הם מצות שנתנו להם בארץ לקט שכחה ופאה תרומה ומעשרות שמטים ויובלות.

אבל מה שחשד הרב לבעל ההלכות כי חשוב תקופות שהוא מונה הוא לידיע חכמת התכונה ולחשוב בה ושהיא מצוה מדבריהם שסמכו לכתוב ממה שאמרו מניין שמצוה על האדם לחשוב תקופות ומזלות שנ' ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אי זו היא חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זו חשוב תקופות ומזלות, חלילה לבעל ההלכות כי זו אינה מצוה מדבריהם אלא לידועים בה הוא מצוה על דרך הזרוז שיסתכלו בה ויודיעו עתידות לשאר האומות כענין המימרא השנית שחזר ואמר (שם) כל היודע לחשוב תקופות ומזלות ואינו מחשב עליו הכתוב אומר את פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו.

וזו היא ששנינו תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה ואם כן תהיה חכמת הגימטריא מצוה.

ואם היה דעת בעל ההלכות כן היה מזכיר תקופות ומזלות:

=

אבל עתה אוסיף עיון בדברי הרב שכתב בכאן כי המצוה הזאת לא יעשה אותה לעולם אלא ב"ד הגדול בלבד ובא"י בלבד אבל בהעדר החכמים מא"י אז ראוי לב"ד הסמוך בא"י שיעבר שנים ויקבע חדשים בח"ל כמו שעשה ר"ע.

וכתב עוד [עמ' רסב]

שיש הנה עיקר גדול מעיקרי האמונה לא ידעהו ולא יתבונן למקומו אלא המעמיקים בדעה והוא שהיותנו היום בח"ל חושבים במלאכת העבור ונאמר שזה היום ר"ח וזה היום מועד לא מפני חשבוננו נשימהו מועד בשום פנים אלא מפני שב"ד שבארץ קבעו זה היום מועד או ר"ח ועל קביעותם נעמוד לא על חשבוננו ואמנם חשבוננו לגלויי מילתא בעלמא והבין זה מאד ואני אוסיף לך ביאור אילו חשבנו על דרך משל שבני א"י יעדרו מא"י חלילה לאל מעשות זאת שהוא הבטיח שלא ימחה אותות האומה מהכל ושלא יהיה שם ב"ד ולא יהיה בח"ל ב"ד שנסמך בארץ דע שחשבוננו זה לא יועילנו שום דבר בשום פנים לפי שאין לנו לחשוב בח"ל לעבר שנים ולקבוע חדשים אלא בתנאים הנזכרים כמו שביארו כי מציון תצא תורה ודבר י"י מירושלם וכשיתבונן מי שיש לו שכל שלם ובריא בלשונות התלמוד בזה הענין יתבאר לו ביאור אין ספק בו בכל מה שאמרנו:

אמר הכותב ידעתי כי שכלי איננו שלם ובריא בתלמוד ועם כל זה אינני חושד אותו להיות חולה או בלתי שלם בדבר הזה.

שמן הידוע כי קדוש החדש ועבור שנה צריכין מומחין כלומר ב"ד שנסמכו בארץ הסמיכה הידועה בתלמוד איש מאיש עד משה רבינו.

וכמו שאמרו בגמר בתרא מועדי י"י צריכין מומחין והפרת נדרים אינה צריכה מומחין והקשו והא ראשי המטות כתיב כלומר שהם השופטים המומחין על ישראל שנסמכו מפי משה רבינו ופירקו ביחיד מומחה. לומר שהפרת נדרים הוא בוודאי ביחיד מומחה אבל אינו צריך מומחה על כל פנים אלא די בו אף בשלשה הדיוטות ומועדי י"י צריכין שלשה כולם מומחין על כל פנים.

ודבר גלוי הוא שהיום מכמה שנים בטלו סמוכין מא"י ואין דנים שם אפילו דיני קנסות כל שכן שיקדשו על פי הראייה או על פי החשבון.

והתימה מן הרב כי הוא אומר שהמצוה הזאת לא יעשה אותה לעולם אלא ב"ד הגדול ובא"י בלבד ולפיכך בטלה הראיה אצלינו היום להעדר הב"ד הגדול ואמר שבזה טעו המינין הנקראין במזרח קראין ושזה הוא העיקר שחלקו עמהם הרבנים.

והנה דבר ברור וידוע הוא שבית דין הגדול בטל מא"י ואפילו קודם החרבן ר"ל שלא היה בהם דין ב"ד הגדול כמו שאמרו בראשון מע"ז ארבעים שנה עד שלא חרב הבית גלתה סנהדרי גדולה וישבה לה בחנות למאי הלכתא לומר שלא דנו דיני נפשות כיון דחזו דנפיש להו רוצחים אמרו מוטב נגלי ממקום למקום דכתיב ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר י"י מלמד שהמקום גורם.

כלומר כל זמן שסנהדרי גדולה במקומה בלשכת הגזית סנהדרי קטנה נוהגת בכל מקום ואפילו בח"ל ודינן דיני נפשות בכל מקום אבל משגלתה סנהדרי גדולה מן המקום ההוא בטלו דיני נפשות מכל ישראל.

ואפילו ביציאתם משם לטייל מעט ולחזור נטל כוחם ורשותם מהם עד שיהיו במקומם כמו שאמרו מצאן אבית פאגי והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה ת"ל וקמת ועלית אל המקום - מלמד שהמקום גורם.

וכל שכן לאחר חורבן כמו שאמרו עוד בפרק ארבע מיתות ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט - בזמן שיהיה כהן יש משפט בזמן שאין כהן אין משפט.

וכבר הביא הרב בפתיחת המאמר הזה [עמ' רב:] הלשון השנוי במכילתא מנין שאין ממיתין אלא בפני הבית וכו' ומנין שתהא סנהדרי גדולה סמוכה למזבח ת"ל מעם מזבחי תקחנו למות וכו'.

ומאותה שעה בטלו כל הדינין התלויין בב"ד הגדול.

ואם כן הדבר לא היו יכולין לקדש על פי הראייה מזמן הארבעים שנה קודם החרבן, וידוע הוא בכמה מקומו' בגמ' שהיו עושין כן עד זמן קרוב לסתימת התלמוד.

ובין בראייה בין בחשבון בזמן הרע הזה שאין בא"י סנהדרין ולא ב"ד סמוכין כלל ואין בח"ל ב"ד שנסמך בארץ לא יועיל חשבוננו שום תועלת בשום פנים כפי דברי הרב שכבר נעדר מא"י ב"ד ואין שם כלל ב"ד לקדש החודש ולעבר השנה וכן מחוצה לארץ נעדר לגמרי ב"ד שנסמך בארץ.

וראיתי בחיבורו הגדול בהלכות קידוש החודש שכתב עוד כך שקדוש החדש ועבור שנה אין עושין אותו אלא סנהדרין שבא"י או ב"ד הסמוכין בארץ שנתנו להם הסנהדרין רשות. ונראה שעל סנהדרי גדולה הוא אומר כן.

וכך כתב שם עוד בעיבור השנה שאין מעברין את השנה אלא במזומנין לה כיצד יאמר ראש ב"ד הגדול לפלוני ופלוני מן הסנהדרין היו מזומנין וכו'.

וכתב עוד שצריך שיהא ראש בית דין הגדול שהוא ראש ישיבה שלשבעים ואחד והוא הנקרא נשיא עמהם או שירצה.

ויש בכל זה שבושים גדולים.

אבל העניין שהוא שלם מכל דופי ומנופה מכל עפרורית בסוגית התלמוד בעניין הזה הוא מה שאומר

אין צריך בית דין גדול לקידוש החדש

שקדוש החדש ועבור השנה אינם צריכין ב"ד הגדול אלא שלשה והם מומחין כמו ששנו משנה שלימה בתחלת סנהדרין **עבור החדש בשלשה עבור שנה בשלשה**

וכן שנו בשלישי מראש השנה ראוהו שלשה והם ב"ד יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ויעידו שניהם בפניהם ויאמרו מקודש מקודש שאין היחיד נאמן על ידי עצמו

ואמרו בגמרא פשיטא סד"א דכיון דתנן דיני ממונות בשלשה ואם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי הכא נמי לקדשיה ביחיד קמ"ל ואימא הכ' נמי אין לך מומחה לרבים כמשה רבינו וקאמר רחמנא עד דאיכא אהרן בהדך דכתיב החודש הזה לכם ראש חדשים. כלומר ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד.

וכן בעבור אמרו עוד בגמרא סנהדרין ר' חייא בר זרנוקי ור' שמעון בן יהוצדק הוו אזלי לעבורי שנה בעסיא פגע בהו ריש לקיש.

ובגמרא ארץ ישראל הזכירו מעשה אמרו לעבור שנה מתחילין מן הצד וכבר נכנס ר' יוחנן והוא הקטן שבהם אמרו לו אמרו הרי השנה מקודשת בעבורה אמר השנה מקודשת בעבור אמר רבי יונתן ראה הלשון שלמדנו בן הנפח

אילו הייתי אומר בעבורה הייתי אומר שאלו אחד עשר יום שהחמה עודפת על הלבנה אלא בעבור שהוסיפו לה חכמים שלשים יום.

הרי שני התלמודים שוים שמחשבין ומעברין את השנה בשאר בתי דינין ובכל זמן. שלא היו החכמים האלו מכלל סנהדרי גדולה וסנהדרי גדולה כבר נתבטל דינה משעת חרבן כמו שבארנו.

ישוב הגמרא שמשנה במקום ע"א

ואל תשתומם בזה ממאמרם משה במקום שבעים וחד קאי ותאמר לי כי עדות זו מסורה לכם לסנהדרי גדולה הוא כמו שהרב מלמדך.

שצווי הכתוב בלכם אינו אלא למומחין כיוצא בהם.

שאילו היה מסור לסנהדרי גדולה בלבד היה אומר החדש הזה לך, כמו שאמרו אין דנין כהן גדול אלא בב"ד של שבעים ואחד דכתיב את הדבר הגדול יביאו אליך דבריו שלגדול, ומשה במקום שבעים וחד קאי, ולא היה לאהרן זכר בקדוש החודש.

אבל מפני שאמר לכם הכניס אהרן בכלל לומר שצריך שנים דומים לשניהם בהמחאה ותוספת השלישי ידוע מדין אין ב"ד שקול וחזר הדבר לכל שלשה מומחין.

וזהו הדין הנהוג להם מן התורה בין קודם חרבן בין לאחר החרבן

אלא בזמן שהיה להם בית דין הגדול היה הדבר מסור להם והם היו המקדשים את החדש והמעברים את השנים לא ב"ד אחר מפני שרשות כל ישראל נטולה מכל ב"ד אחר עמהם.

והיה מטכסיסם שאין מעברין את השנה אא"כ ירצה הנשיא

וכן בעדות החדש הוא היה המקבל העדות ומקדש את החדש ועם כל זה תיקנו שאם היה במקום אחר יהא כבודו מחול ולא יהיו העדים הולכים אלא למקום הוועד ושם יקדשו החדש כמו שאמור באחרון שלראש השנה .

ומצוה מן התורה לעבר את השנה ביהודה לא בשאר א"י אבל אם היו החכמים הגדולים במקום אחר אפילו בחוצה לארץ ואין כמותם בארץ והם שנסמכו בארץ מעברין אותה שם כמו שאמרו באחרון שלברכות כשירד חנניה בן אחי ר' יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בח"ל שגרו אחריו שני תלמידי חכמים ואמרו לו מפני מה אתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ אמר להם שכך מצינו בעקיבא בן יוסף שהיה מעבר שנים וקובע חדשים בח"ל אמרו לו הנח לעקיבא בן יוסף שלא הניח כמותו וירד אמר להם אף אני לא הנחתי כמותי וירדתי אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תיישים וכך אמרו לנו אמרו לו משמנו אם חוזר בו מוטב ואם לאו יהא בנידוי.

והמתלמד מן המעשה הזה כי בלא רשות ב"ד שלארץ ישראל היה מעבר שנים וקובע חדשים.

בזמן המקדש צריך ב"ד הגדול ואח"כ הגדול שבישראל

אבל יראה לי שבזמן שבית המקדש קיים שהיו ב"ד הגדול במקומם ולהם הרשות נתונה מן הכתוב שנ' ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר י"י לא היה רשות לשום אדם לעבר ולקדש אלא להם או ברשותם.

וכך אמרו במכילתא ר' יאשיה אומר מנין אתה אומר שאין מעברין את השנה אלא בב"ד הגדול שבירושלם ת"ל ראשון הוא לכם דברו אל כל עדת בני ישראל.

והוא העניין שפרשנו שהיה להם רשות כל ישראל והסכמה שלכלם, לא שיהיו שאר הסמוכין פסולין לזה.

אבל כיון שגלו ונטל כח המשפט מהם שהמקום גורם ואין להם כח אפילו כסנהדרין קטנה לדון דיני נפשות מאותה שעה תהיה הרשות ביד הגדול שבִּישׂרָאֵל לקדש ולעבר אפילו בחוץ לארץ.
וזה דבר הגון.

ואמרו עוד בירושל' בראשון שלסנהדרין בח"ל אין מעברין אותה ואם עברה אינה מעוברת. ביכולין לעבר אותה בארץ אבל כשאינם יכולין לעבר אותה בארץ מעברין אותה בח"ל.

יחזקאל עבר בח"ל

ברוך בן נריה עבר בח"ל

חנניה בן אחי ר' יהושע עבר בח"ל שלח ליה ר' וכו'.

אבל אם אין בא"י ב"ד שלשלשה סמוכין ולא בחוצה לארץ שנסמכו בארץ כדין הסמיכה מן התורה עד יהושע מפי משה מפי הגבורה באמת שיתבטלו המועדות ולא יועיל חשבונינו בשום פנים כאשר הזכיר הרב.

ואין הפרש וחלוק בדבר בין שנמחה משם אותות האומה לגמרי, שכבר היה זה כענין שאמרו במסכת יומא ר' יהודה אומר חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו.

ושם אמרו רבי יוסי אומר שבע שנים נתקיימה גפרית ומלח בא"י,

ובין בהיות שם אנשים רבים מעמנו, אחר שאין שם בית דין ראוי לקדש ולעבר, רצוני לומר ב"ד שלשלשה סמוכין כדן. והיום בעונותינו כבר בטל הבית דין הזה ונעדר מכל ישראל.

וראיתי לו עוד בהלכות קדוש החדש שאמר בזמן שאין סנהדרין בא"י אין קובעין חדשים ואין מעברין שנים אלא בחשבון זה שאנו מחשבין היום ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא שבזמן שיש סנהדרין קובעין על פי הראייה ובזמן שאין סנהדרין קובעין בחשבון זה שאנו מחשבין בו היום.

נתקשה לו עוד הענין ושם הדבר מסורת וקבלה והלכה למשה מסיני, מה שלא נאמר בתלמוד ולא הוזכר זה בשום מקום.

עוד קשה: הרי בזמן התלמוד קבעו על פי ראייה מבלי סנהדרין

והוא עצמו זצ"ל הזכיר שם כי בימי חכמי המשנה וכן בימי חכמי התלמוד עד ימי אביי ורבא לא היו קובעין בחשבון, ועל קביעות ארץ ישראל בראיה היו סומכין.

וכבר בארנו שלא היתה סנהדרי גדולה נוהגת לאחר חרבן ואם היו נוהגין בה לא היה להם דין בית דין הגדול ולא דין סנהדרין כלל.

ועם כל זה לפי דבריו בספר הזה שהוא מודה שאפילו בקביעות החשבון צריך שיהיה שם בארץ ב"ד או שיהיה בחוצה לארץ ב"ד שנסמך בארץ בטלו המועדות היום מכמה שנים שהרי אין בארץ ב"ד נסמך ולא בחוצה לארץ.

וכן אפילו לדברינו שגם אנו מצריכין מן התורה בין בראיה בין בחשבון ב"ד שלשלשה והם מומחין והנה היום נעדר הבית דין הזה מכל ישראל.

אבל מרפא הקושי הגדול הזה הוא שר' הלל הנשיא בנו שלרבי יהודה הנשיא שתקן חשבון העבור הוא קדש חדשים ועבר שנים הראויין להתעבר לפי מניינו עד שיבוא אליהו ז"ל ונחזור לקדושנו על פי הראייה בב"ד בבית

הגדול והקדוש אמן במהרה בימינו יהיה.

שהוא זכור לטוב ראה שיתבטלו המועדות מפני הפסד הסמיכה כמו שנתבטלו דיני קנסות וכל דבר שצריך מומחין ועמד ותקן החשבון וקדש ועבר בו חדשים ושנים עד שיבנה בית המקדש ולפיכך הוא שבטלה הראייה אצלנו לפי שאין לנו ב"ד הראויין לקבל העדות ולקדש על פיהם.

והוא טעותם של המינין הקראין י"ש. לא כדברי הרב.

ועל השואל להקשות מזו שאמרו אין מעברין את השנה לפני ראש השנה ואם עברו אינה מעוברת אבל מפני הדוחק מעברין אותה אחר ראש השנה מיד.

ותשובת זו השאילה שאין זמן העבור קבוע להם כי מן התורה אין להם אלא שלא יעברו אותה אחר ניסן דכתיב החדש הזה לכם ראש חדשים ודרשו זה ניסן ואין אחר ניסן, אבל לפי שלא היו רגילין בעבור אלא בקרוב לאדר שנודע להם ענין האביב ופירות האילן ואם יקדימו להם בשנה מן השנים יבוא הדבר לידי שכחה ושבוש מפני זה היה להם תקון שלא יעברו אותה קודם ר"ה שמא ישכחו העם ויבאו לזלזל בחמץ בפסח ובמועדות והתנו שאם עברו לא תהא מעוברת עד שיחזרו ויגלו חשבונם לעם בזמנו. וכך אמרו חשובי מחשבינן גלויי לא מגלינן.

אבל כיון שראה החכם הנזכר בזמנו ביטול המועדות לגמרי אם לא יעשה הקיבוע ההוא וראה תקון הכל בחשבון הזה אין מקדים ואין מאחר ושהדבר יותר מוסכם ומקובל על העם בדעתם המועדות בקביעות מאין שבוש ושנוי עמד וקדש חדשים ועבר השנים כולם לפי החשבון בב"ד ההוא הסמוך ובארץ הנבחרת כראוי.

ואני סבור שאין קדוש החודש מעכב בחדשים ולא הצריכו חכמים לומר מקודש מקודש אלא שהוא מצוה לפרסומי מילתא בעלמא אבל מכיון שהסכימה דעת ב"ד שיהיה החדש הזה מלא או חסר קורא אני בו אשר תקראו אותם.

שהרי ר' אלעזר בר' שמעון אומר בין מלא בין חסר אין מקדשין אותו שנ' וקדשתם את שנת החמשים שנה שנים אתה מקדש ואין אתה מקדש חדשים, ור' אלעזר בר' צדוק, שהלכה כמותו, אמר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו. אלמא אין קדוש מעכב.

וכן אמרו שמצוה לקדש ע"פ הראייה, ואינו מעכב. והוא כל שכן בעיבור. ומה שאמרו מועדי י"י צריכין מומחין ומועדי י"י צריכין קדוש בית דין, זה הוא למצוה.

אי נמי צריכין בית דין קאמר לחשוב בהם ולהסכים ביחד אם מלאים אם חסרים ובשנים אם פשוטה אם מעוברת וכך אמרו שתא מעוברת בחושבנא תליא מילתא.

ולפי כל זה נאמר שמשעה שהסכים ר' הלל הנשיא ובית דינו על החשבון הזה ותקן אותו לדורות בחדשים ובשנים קורא אני בהם אלה מועדי י"י אשר תקראו אותם במועדם.

וזה הענין הוא קיום החדשים והמועדות היום עד יבוא ויורה צדק לנו:

פרק א

מצוות קידוש החודש ועיבור שנה

א.

חדשי השנה הן חדשי הלבנה, שנאמר "עולת חדש בחדשו" (במדבר כ"ח:יד), ונאמר "החודש הזה לכם ראש חדשים" (שמות י"ב:ב). כך אמרו חכמים, הראה לו הקדוש ברוך הוא למשה במראה הנבואה דמות לבנה, ואמר לו, "כזה ראה וקדש".

והשנים שאנו מחשבין הם שני החמה, שנאמר "שמור את חודש האביב" (דברים ט"ז:א):

ב.

וכמה יתירה שנת החמה על שנת הלבנה? קרוב מאחד עשר יום. לפיכך כשיתקבץ מן התוספת הזאת כמו שלשים יום או פחות מעט או יתר מעט - מוסיפין חודש אחד, ועושין אותה שנה שלשה עשר חודש, והיא נקראת "שנה מעוברת".

שאי אפשר להיות השנה שנים עשר חודש וכך וכך ימים, שנאמר "לחדשי השנה" (במדבר כ"ח:יד) - חדשים אתה מונה לשנה, ואין אתה מונה ימים:

ג.

הלבנה נסתרת בכל חודש וחודש ואינה נראית כמו שני ימים או פחות או יתר, כמו יום אחד קודם שתדבק בשמש בסוף החודש, וכמו יום אחד אחר שתדבק בשמש ותיראה במערב בערב.

ובליל שתיראה בערב אחר שנסתרה - הוא תחילת החודש.

ומונין מאותו היום תשעה ועשרים יום.

ואם ייראה הירח ליל שלשים - יהיה יום שלשים ראש החודש,

ואם לא ייראה - יהיה ראש החודש יום אחד ושלשים, ויהיה יום שלשים מחודש שעבר.

ואין נזקקין לירח בליל אחד ושלשים בין שנראה בין שלא נראה, שאין לך חודש לבנה יתר על שלשים יום:

ד.

חודש שיהיה תשעה ועשרים וייראה הירח בליל שלשים - נקרא חודש חסר. ואם לא ייראה הירח, ויהיה החודש שעבר שלשים יום - נקרא חודש מעובר, ונקרא חודש מלא.

וירח שייראה בליל שלשים הוא הנקרא ירח שנראה בזמנו, ואם נראה בליל אחד ושלשים ולא נראה בליל שלשים, הוא הנקרא ירח שנראה בליל עיבורו:

ראיית הירח בבית דין

ה.

אין ראיית הירח מסורה לכל אדם כמו שבת בראשית, שכל אחד מונה שישה ושובת בשביעי, אלא לבית דין הדבר מסור, עד שיקדשוהו בית דין ויקבעו אותו היום ראש חודש, הוא שיהיה ראש חודש, שנאמר "החודש הזה לכם" (שמות י"ב:ב') - עדות זו תהיה מסורה לכם:

ו.

בית דין מחשבין בחשבונות כדרך שמחשבין האצטגנינין שיודעים מקומות הכוכבים ומהלכם, וחוקרין ומדקדקין עד שידעו אם אפשר שייראה הירח בזמנו שהוא ליל שלשים או אין אפשר.

אם ידעו שאפשר שייראה - יושבין ומצפין לעדים כל היום כולו שהוא יום שלשים.

אם באו עדים, ודרשו וחקרום כהלכה ונאמנו דבריהם - מקדשין אותו.

ואם לא נראה, ולא באו עדים - משלימין שלשים ויהיה חודש מעובר.

ואם ידעו בחשבון שאין אפשר שייראה - אין יושבין יום שלשים, ואין מצפין לעדים,

ואם באו עדים - יידע בודאי שהן עדי שקר, או שנראת להן דמות לבנה מן העבים, ואינה הלבנה הודאית:

ז.

מצות עשה מן התורה על בית דין א) שיחשבו וידעו אם ייראה הירח או לא ייראה, ב) ושידרשו את העדים עד שיקדשו את החודש, ג) וישלחו ויודיעו את שאר העם באי זה יום הוא ראש חודש, כדי שידעו באי זה יום הן המועדות, שנאמר **"אשר תקראו אותם מקראי קודש"** (ויקרא כ"ג), ונאמר **"ושמרת את החוקה הזאת למועדה"** (שמות י"ג):

ח.

אין מחשבין וקובעין חדשים ומעברין שנים אלא בארץ ישראל, שנאמר **"כי מציון תצא תורה ודבר י"י מירושלים"** (ישעיהו כ"ג).

ואם היה אדם גדול בחכמה, ונסמך בארץ ישראל, ויצא לחוצה לארץ, ולא הניח בארץ ישראל כמותו - הרי זה מחשב וקובע חדשים ומעבר שנים בחוצה לארץ.

ואם נודע לו שנעשה בארץ ישראל אדם גדול כמותו, ואין צריך לומר גדול ממנו, - הרי זה אסור לקבוע ולעבר בחוצה לארץ.

ואם עבר וקבע ועיבר - לא עשה כלום:

